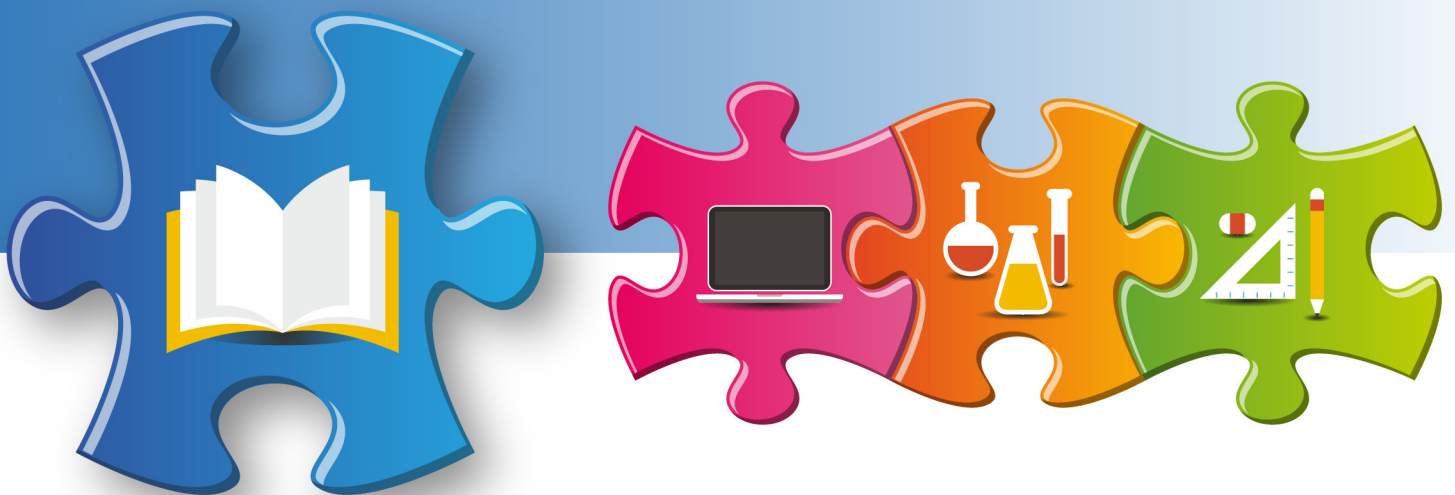

Aleksandra Zaparucha

Poradnik Mentora

- ✓ Zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe w edukacji wczesnoszkolnej na przykładach dla języka angielskiego
- ✓ Cele projektów interdyscyplinarnych
- ✓ Cele edukacji wczesnoszkolnej
- ✓ Materiały i pomoce dydaktyczne w języku angielskim

Redakcja merytoryczna
Anna Gębka-Suska

Analiza merytoryczna
Justyna Maziarska-Lesisz
Elżbieta Witkowska

Recenzja
dr Barbara Muszyńska

Redakcja językowa i korekta
Żeliszaw Żeliszawski

Projekt graficzny, projekt okładki
Wojciech Romerowicz, ORE

Skład i redakcja techniczna
Joanna Suska

Projekt motywu graficznego „Szkoty ćwiczeń”
Aneta Witecka

ISBN 978-83-65890-00-9 (*Zestawy materiałów dla nauczycieli szkół ćwiczeń – języki obce*)

ISBN 978-83-65890-25-2 (*Zestaw 7, CLIL w praktyce*)

ISBN 978-83-65890-27-6 (*Zeszyt 2*)

Warszawa 2017

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 3.0 Polska (CC-BY-NC).

Spis treści

Wprowadzenie	4
Wskazówki do pracy nad zestawem	4
Pytania do przemyślenia i zadania do wykonania	5
Edukacja wczesnoszkolna	5
Do przemyślenia	5
Zadanie: Analiza programu nauczania i podręczników	6
Zadanie: Zwiedzanie klasy nauczania wczesnoszkolnego	6
Zadanie: Rozmowa z nauczycielami edukacji wczesnoszkolnej	6
Zadanie: Planowanie lekcji w edukacji wczesnoszkolnej	7
Zadanie: Praca z uczniami	7
Zadanie: Sprawdzanie efektów nauczania	8
Edukacja przedmiotowa	8
Do przemyślenia	8
Zadanie: Analiza programu nauczania i podręczników	8
Zadanie: Zwiedzanie pracowni przedmiotowej	9
Zadanie: Rozmowa z nauczycielami przedmiotu	9
Zadanie: Planowanie lekcji przedmiotu	10
Zadanie: Praca z uczniami	10
Zadanie: Sprawdzanie efektów nauczania	11
Projekty interdyscyplinarne	12
Do przemyślenia	12
Zadanie: Analiza propozycji projektów interdyscyplinarnych	12
Zadanie: Planowanie projektu interdyscyplinarnego	12
Zadanie: Praca z uczniami	13

Wprowadzenie

„Poradnik Mentora” przeznaczony jest dla nauczyciela opiekującego się Praktykaniem z ramienia szkoły ćwiczeń. Praktykaniem jest każdy, kto będzie szkolony: może to być student dopiero zaczynający przygodę z zawodem nauczyciela, czynny nauczyciel z niewielkim stażem, albo nauczyciel z dłuższym stażem, który chce się rozwinąć.

Celem Zestawu nr 7 jest zaprezentowanie całych lekcji z różnych przedmiotów obecnych w programach szkoły podstawowej w języku obcym z wykorzystaniem technik "miękkiego" CLIL w ramach:

- edukacji wczesnoszkolnej;
- edukacji matematycznej;
- edukacji przyrodniczej;
- edukacji historycznej;
- edukacji artystycznej.

Każda z części zawiera krótki opis wymagań zawartych w podstawie programowej, przykład serii lekcji, z których jedna jest szczegółowo opracowana, oraz zestaw linków do ciekawych stron z materiałami w języku angielskim, dotyczącymi konkretnych przedmiotów. Zestaw nr 7 zawiera także kilka propozycji projektów interdyscyplinarnych, w których język obcy może stać się zwornikiem łączącym różne treści przedmiotowe oraz sugestie dotyczące dalszego samokształcenia w zakresie „miękkiego” CLIL.

Wskazówki do pracy nad zestawem

Zestaw zawiera zagadnienia „Do przemyślenia” oraz „Zadania ” związane z wprowadzaniem „miękkiego” CLIL w postaci pełnych lekcji. Zarówno zagadnienia „Do przemyślenia” jak i „Zadania” powinny być także wykonane przez Mentora w celu lepszego nawiązania do tego, o czym będzie mówił Praktykant.

Zagadnienia „Do przemyślenia” mają za zadanie skłonić Praktykanta do refleksji nad procesami nauczania i uczenia się języków obcych i przedmiotów niejęzykowych, znanymi z własnego doświadczenia.

Najważniejsze **zadania** do wykonania to przeprowadzenie **całych lekcji** w oparciu o materiały zawarte w „Teorii w pigułce”. Jednym z warunków przeprowadzenia takiej lekcji z sukcesem jest dobra orientacja w treściach danego przedmiotu, stąd ważne, by Praktykant wybrał na początek treści, w których pewnie się czuje. W dalszej kolejności warto, by podjął także wyzwanie w postaci prowadzenia lekcji z mniej lubianego przedmiotu. Lekcje zawarte w „Teorii w pigułce” dotyczą następujących przedmiotów i tematów:

- matematyka w edukacji wczesnoszkolnej: Circle, rectangle, triangle, square;
- matematyka: Constructing and interpreting bar graphs and pie charts;

- geografia: The Arctic and Antarctica – same or different?;
- fizyka 1: How to rap and map heat transfer?;
- fizyka 2: Will it sink or will it float?;
- fizyka 3: How to make a lava lamp?;
- chemia: Which is a stronger acid?;
- biologia: From a butterfly to a butterfly;
- historia: The Great Fire of London 1666;
- plastyka: Who is that girl?

Wszystkie lekcje są szczegółowo opisane.

Docelowo zakłada się, że w „miękkim” CLIL prowadzone będą serie 3–4 lekcji, zawsze zakończone sprawdzeniem zarówno języka, jak i treści. Początkowo jednak będą to pojedyncze lekcje, by Praktykant mógł się wprawić w prowadzeniu całej jednostki lekcyjnej na temat treści przedmiotowych.

Podczas regularnych spotkań Mentora z Praktykantem należy przede wszystkim zadbać o dobrą atmosferę, pozwalającą na szczerze rozmowy na temat przemyśleń, obserwacji i doświadczeń. Praktykant powinien wykazać się znajomością poszczególnych zagadnień, samodzielnością wniosków oraz krytyczną oceną zebranego przez siebie materiału. Zaleca się prowadzenie notatnika, zarówno przez Mentora, jak i Praktykanta, w którym znajdą się zapiski ze spotkań z innymi nauczycielami, plany lekcji czy inne dane. Każda notatka powinna być opatrzona datą, zawierać temat spotkania, opis jego przebiegu i płynące z niego wnioski.

Pytania do przemyślenia i zadania do wykonania

Edukacja wczesnoszkolna

Do przemyślenia

Przypomnij sobie swoją edukację wczesnoszkolną. Co ci najbardziej utknęło w pamięci?

Przed spotkaniem z Praktykantem sam zastanów się nad własną edukacją wczesnoszkolną. Na spotkaniu porównajcie swoje refleksje.

Zwróć uwagę, czy Praktykant wspomina o:

- postaci nauczyciela nauczania wczesnoszkolnego;
- atmosferze na lekcjach;
- relacjach między uczniami w klasie;
- relacjach między uczniami a nauczycielem;
- ważnych dla niego elementach programu nauczania.

Zadanie: Analiza programu nauczania i podręczników

Przejrzyj program nauczania i podręczniki do nauczania początkowego. O czym uczą się dzieci w edukacji wczesnoszkolnej?

Przed spotkaniem z Praktykantem przejrzyj programy nauczania i podręczniki do edukacji wczesnoszkolnej. Na spotkaniu zwróć uwagę, czy Praktykant wspomina o:

- holistycznym (całościowym) podejściu do nauczania na tym etapie edukacyjnym;
- logice ułożenia materiału;
- szacie graficznej pomocy dydaktycznych;
- potencjalnych wyzwaniach, stojących przed nauczycielem nauczania wczesnoszkolnego.

Zadanie: Zwiedzanie klasy nauczania wczesnoszkolnego

W wolnej chwili zajrzyj do klas nauczania wczesnoszkolnego w twojej szkole. Co znajduje się na ścianach i w szafach klasy?

Przed spotkaniem z Praktykantem sam zajrzyj do klas nauczania wczesnoszkolnego. Na spotkaniu zwróć uwagę, czy Praktykant wspomina o:

- ogólnej atmosferze w sali;
- obecności kątek przeznaczonych do różnych aktywności;
- rodzaju mebli szkolnych;
- wystroju ścian;
- miejscu na prace uczniów.

Zadanie: Rozmowa z nauczycielami edukacji wczesnoszkolnej

Jeśli to możliwe, porozmawiaj z nauczycielami edukacji wczesnoszkolnej pracującymi w twojej szkole. Jak wygląda codzienna praca nauczyciela dzieci klas I–III?

Przed spotkaniem z Praktykantem sam porozmawiaj z nauczycielami edukacji wczesnoszkolnej i dowiedz się czegoś na temat ich metod pracy na lekcji. Na spotkaniu z Praktykantem omówcie te techniki. Co stanowi o ich przydatności? Czy moglibyście zaadaptować je do lekcji języka obcego?

Możesz też taką rozmowę przeprowadzić razem z Praktykantem, a następnie omówić jej efekty.

Zwróć uwagę, czy Praktykant wspomina o:

- podejściu nauczyciela do swojej pracy;
- specyficznych technikach, stosowanych przez niego w pracy z małymi dziećmi;
- wyzwaniach, które stoją przed nim jako nauczycielem nauczania wczesnoszkolnego;
- kontaktach nauczyciela z rodzicami uczniów;

- relacji nauczyciela z uczniami;
- jego satysfakcji płynącej z wykonywanego zawodu.

Zadanie: Planowanie lekcji w edukacji wczesnoszkolnej

Zaplanuj wybrane elementy serii działań edukacyjnych na temat okręgów, prostokątów, trójkątów i kwadratów („Circle, rectangle, triangle, square” w „Teorii w pigułce”). Przygotuj potrzebne materiały. Jakimi metodami sprawdzisz efekty nauczania?

Przed spotkaniem sam zapoznaj się z materiałem dostępnym w zeszycie „Teoria w pigułce”. Zastanów się, które elementy w pierwszej kolejności powinny znaleźć się wśród tych wybranych przez Praktykanta do realizacji.

Na spotkaniu zwróć uwagę, czy Praktykant wspomina o:

- ćwiczeniach wybranych do zastosowania;
- przyczynach, dla których wybrał te, a nie inne ćwiczenia;
- materiałach, które przygotował do pracy z dziećmi;
- sposobach sprawdzenia wiedzy po upływie tygodnia.

Poproś, by Praktykant przećwiczył na tobie prowadzenie poszczególnych etapów zajęć. W tym czasie zwróć uwagę, czy Praktykant:

- operuje językiem odpowiednim do wieku uczniów;
- płynnie przechodzi od zadania do zadania;
- poprawnie wykorzystuje materiały do lekcji.

Zadanie: Praca z uczniami

Przeprowadź minimum 3 półgodzinne lekcje w krótkich odstępach czasu.

Obejrzyj przynajmniej niektóre minilekcje prowadzone przez Praktykanta. W czasie obserwacji zwróć uwagę na:

- trzymanie się scenariusza lekcji;
- operowanie językiem odpowiednim do wieku uczniów;
- płynne przechodzenie od zadania do zadania;
- kontakt z uczniami;
- swobodę w operowaniu materiałami przygotowanymi do lekcji;
- kwestie dyscypliny na lekcji.

W czasie spotkania omówcie wasze refleksje na temat lekcji. Zwróć uwagę, czy Praktykant wspomina o:

- ogólnym wrażeniu po przeprowadzeniu serii lekcji;
- trudnościach, jakie napotkał i jak sobie z nimi poradził;
- tym, co by zmienił, gdyby prowadził takie lekcje ponownie.

Zadanie: Sprawdzanie efektów nauczania

Jeśli to możliwe, wróć do tej samej grupy uczniów po tygodniu lub dwóch w celu sprawdzenia efektów nauczania.

W miarę możliwości weź udział w tej lekcji. W trakcie obserwacji zwróć uwagę na:

- wybraną metodę sprawdzania wiedzy, dostosowaną do wieku uczniów;
- skuteczność nauczania.

Na spotkaniu omówcie swoje refleksje. Zwróć uwagę, czy Praktykant wspomina o:

- ocenie skuteczności nauczania;
- ocenie metody, jaką wybrał do oceny tej skuteczności;
- swoich ogólnych refleksjach w związku z pracą z tą grupą wiekową uczniów.

Edukacja przedmiotowa

Poniższe zadania odnoszą się do wszystkich przedmiotów nauczanych w starszych klasach szkoły podstawowej (klasy VI–VIII) do których przygotowano przykładowe lekcje: matematyki, geografii, fizyki, chemii, biologii, historii i plastyki.

Do przemyślenia

Jak wyglądały twoje lekcje danego przedmiotu w szkole podstawowej?

Przed spotkaniem z Praktykantem sam zastanów się nad własną edukacją z danego przedmiotu. Na spotkaniu porównajcie swoje refleksje.

Zwróć uwagę, czy Praktykant wspomina o:

- postaci nauczyciela;
- atmosferze na lekcjach;
- relacjach między uczniami w klasie;
- relacjach między uczniami a nauczycielem;
- ważnych dla niego elementach nauczania przedmiotu;
- wyzwaniach, jakie przed nim stawiało uczenie się treści przedmiotowych;
- eksperymentach naukowych wykonywanych osobiście;
- demonstracjach wykonywanych przez nauczycieli.

Zadanie: Analiza programu nauczania i podręczników

Przejrzyj program nauczania oraz podręczniki i zeszyty ćwiczeń do danego przedmiotu, z których korzystają twoi uczniowie. Jakiego rodzaju treści tam się znajdują?

Przed spotkaniem z Praktykantem sam przejrzyj program nauczania i podręczniki do danego przedmiotu. Zastanów się, czy znasz odpowiedniki słownictwa specjalistycznego w języku obcym, którego uczysz. Przygotuj sobie listę z terminami.

Na spotkaniu zwróć uwagę, czy Praktykant wspomina o:

- podejściu do nauczania danego przedmiotu;
- logice ułożenia materiału;
- szacie graficznej;
- potencjalnych trudnościach uczniów w opanowaniu materiału;
- użyteczności treści i umiejętności związanych z danym przedmiotem w codziennym życiu.

Zadanie: Zwiedzanie pracowni przedmiotowej

W wolnej chwili zajrzyj do pracowni przedmiotowych w twojej szkole. Co znajduje się na ścianach i w szafach pracowni? Czy znasz nazwy tych obiektów w języku obcym, którego uczysz?

Przed spotkaniem z Praktykantem sam odwiedź pracownię danego przedmiotu w twojej szkole. Zobacz, co jest na ścianach i w szafach. Przygotuj listę słów w języku obcym. Na spotkaniu porównajcie swoje obserwacje.

Zwróć uwagę, czy Praktykant wspomina o:

- wsparciu treści i języka przedmiotowego obecnym w wystroju sali;
- innych pomocach dydaktycznych obecnych w pracowni przedmiotowej;
- miejscu na prace uczniów;
- ogólnej atmosferze pracowni przedmiotowej.

Zadanie: Rozmowa z nauczycielami przedmiotu

Jeśli to możliwe, porozmawiaj z nauczycielami danego przedmiotu pracującymi w twojej szkole. Dowiedz się, jakie są ich ulubione metody pracy.

Przed spotkaniem z Praktykantem sam porozmawiaj z nauczycielami przedmiotu i dowiedz się czegoś na temat ich metod pracy na lekcji. Na spotkaniu z Praktykantem omówcie te techniki. Czy stanowi o ich przydatności? Czy moglibyście zaadaptować je do lekcji języka obcego?

Możesz też taką rozmowę z nauczycielami przedmiotu przeprowadzić razem z Praktykantem.

Zwróć uwagę, czy Praktykant wspomina o:

- podejściu nauczycieli do swojej pracy;
- specyficznych technikach stosowanych przez nich w pracy;

- wyzwaniach, które stoją przed nimi jako nauczycielami przedmiotu;
- podejściu uczniów do przedmiotu.

Zadanie: Planowanie lekcji przedmiotu

Zaplanuj lekcję z danego przedmiotu. Przygotuj potrzebne materiały. Uwzględnij metody sprawdzania efektów nauczania w zakresie treści i języka.

Przed spotkaniem sam zapoznaj się z materiałem dostępnym w zeszycie „Teoria w pigułce”. Zastanów się, które elementy lekcji mogą stanowić największe wyzwanie dla Praktykanta i dla jego uczniów.

Na spotkaniu zwróć uwagę, czy Praktykant wspomina o:

- materiałach, które przygotował;
- dobraniu treści do poziomu wiedzy przedmiotowej uczniów;
- instrukcjach odpowiednich do wieku i poziomu uczniów;
- sposobach sprawdzenia wiedzy po upływie tygodnia.

Poproś, by Praktykant przećwiczył na tobie prowadzenie poszczególnych etapów zajęć. W tym czasie zwróć uwagę, czy Praktykant:

- operuje językiem odpowiednim do wieku uczniów;
- płynnie przechodzi od zadania do zadania;
- poprawnie wykorzystuje materiały do lekcji;
- uwzględnia niezbędne uczniom wsparcie językowe;
- potrafi przewidzieć potencjalne trudności, jakie jego uczniowie mogą napotkać w trakcie lekcji.

Zadanie: Praca z uczniami

Przeprowadź lekcję przedmiotu i z wybraną klasą.

Obejrzyj lekcję przedmiotu przeprowadzoną przez Praktykanta. W czasie obserwacji zwróć uwagę na:

- trzymanie się scenariusza lekcji;
- operowanie językiem odpowiednim do poziomu uczniów;
- płynne przechodzenie od zadania do zadania;
- kontakt z uczniami;
- swobodę w operowaniu materiałami przygotowanymi do lekcji;
- kwestie dyscypliny na lekcji;
- wsparcie wymowy słownictwa specjalistycznego.

W czasie spotkania omówcie wasze refleksje na temat lekcji. Zwróć uwagę, czy Praktykant wspomina o:

- ogólnym wrażeniu po przeprowadzeniu lekcji z danego przedmiotu;
- trudnościach, jakie napotkał i jak sobie z nimi poradził;
- tym, co by zmienił przy prowadzeniu takiej lekcji ponownie.

Zadanie: Sprawdzanie efektów nauczania

Jeśli to możliwe, wróć do tej samej grupy uczniów po tygodniu lub dwóch w celu sprawdzenia efektów nauczania.

W miarę możliwości weź udział w tej lekcji. W trakcie obserwacji zwróć uwagę na:

- wybraną metodę sprawdzania wiedzy dostosowaną do wieku uczniów;
- skuteczność nauczania.

Na spotkaniu omówcie swoje refleksje. Zwróć uwagę, czy Praktykant wspomina o:

- ocenie skuteczności nauczania;
- ocenie metody, jaką wybrał do oceny tej skuteczności;
- swoich ogólnych refleksjach w związku z pracą z treściami przedmiotowymi w języku obcym.

Specyficzne elementy wyposażenia i wystroju pracowni przedmiotowych, o których może wspomnieć Praktykant:

- pracownia matematyki: tablice ze wzorami, figury geometryczne płaskie, bryły, przyrządy kreślarskie, portrety słynnych matematyków, prace uczniów;
- pracownia biologii: mikroskopy, tablice informacyjne, przekroje, modele pokazujące budowę wewnętrzną człowieka, okazy przyrodnicze, portrety słynnych biologów, prace uczniów;
- pracownia fizyki: tablice ze wzorami, przekroje, przyrządy miernicze, przyrządy do doświadczeń, urządzenia elektryczne, portrety słynnych fizyków, prace uczniów;
- pracownia chemii: układ okresowy pierwiastków, odczynniki do doświadczeń, przyrządy do doświadczeń, ubrania ochronne, modele atomu, modele pierwiastków i związków chemicznych, portrety słynnych chemików, prace uczniów;
- pracownia geografii: mapy ścienna, atlasy, globusy, model Układu Słonecznego, modele wulkanu, zdjęcia przedstawiające przykłady krajobrazów, próbki skał i inne okazy, portrety słynnych geografów i odkrywców, prace uczniów;
- pracownia historii: mapy ścienna, atlasy historyczne, ilustracje przedstawiające ubrania z różnych epok, wykresy przedstawiające drzewa genealogiczne dynastii, portrety królów i przywódców, prace uczniów;
- pracownia plastyki: narzędzia malarskie, farby i inne materiały plastyczne, reprodukcje obrazów, portrety słynnych malarzy, prace plastyczne uczniów.

Projekty interdyscyplinarne

Do przemyślenia

Czy jako uczeń brałeś udział w projektach interdyscyplinarnych? Czego one dotyczyły? Jak były zaplanowane?

Przed spotkaniem z Praktykantem przeanalizuj swoje doświadczenia z projektami interdyscyplinarnymi? Czy je lubiłeś? Dlaczego?

Na spotkaniu z Praktykantem porównajcie swoje doświadczenia w tym zakresie.

Zwróć uwagę, czy Praktykant wspomina o:

- przedmiotach, których projekty dotyczyły;
- kwestiach organizacyjnych;
- osiągniętych efektach;
- kwestiach oceniania projektów.

Zadanie: Analiza propozycji projektów interdyscyplinarnych

Przeanalizuj propozycje projektów interdyscyplinarnych zawartych w „Teorii w pigułce” („Water, water, water...”; „My home town project”; „The story of chocolate”).

Przed spotkaniem z Praktykantem przejrzyj propozycje zawarte w „Teorii w pigułce”.

Na spotkaniu omówcie ich zawartość pod względem treści, a także pod względem języka. Zwróć uwagę, czy Praktykant wspomina o:

- przedmiotach, których wybrany projekt dotyczy;
- wyzwaniach organizacyjnych;
- wyzwaniach językowych;
- kwestiach oceniania.

Zadanie: Planowanie projektu interdyscyplinarnego

Zaplanuj przeprowadzenie jednego z projektów z klasą, którą uczysz. W przypadku projektów „Water, water, water...” oraz „My home town project” mogą to być wybrane elementy projektu. W przypadku projektu „The story of chocolate” wszystkie etapy od ziarna kakaowego do konsumenta powinny być uwzględnione. Uwzględnij etapy pracy nad projektem podane w zeszyte „Teoria w pigułce”.

Przed spotkaniem dowiedz się, który projekt został wybrany.

Na spotkaniu przeanalizuj z Praktykantem etapy pracy oraz kwestie organizacyjne projektu.

Zwróć uwagę, czy Praktykant wspomina o:

- powiązaniu treści projektu z konkretnymi wymaganiami programowymi w zakresie poszczególnych przedmiotów;
- rozplanowaniu czasowym projektu;
- wyzwaniach związanych z pracą w grupach;
- wyzwaniach związanych z treściami przedmiotowymi i językiem;
- wyzwaniach związanych z ocenianiem.

Zadanie: Praca z uczniami

Przeprowadź wybrany projekt lub jego elementy z wybraną klasą.

W miarę możliwości nadzoruj pracę Praktykanta z uczniami nad projektem.

Po zakończeniu projektu omówcie jego rezultaty. Zwróć uwagę, czy Praktykant wspomina o:

- wyzwaniach na poszczególnych obszarach i jak sobie z nimi poradził;
- użyteczności projektów interdyscyplinarnych w edukacji;
- zmianach, jakie by wprowadził przy kolejnym projekcie tego typu.

